

NAPRZECIW (350) *praep*

a oraz e jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVII w.

Cum D (345) :

1. *Wobec albo względem kogo lub czego* (301) : Dlya tey przyczini nie mogłem wam dacz znacz zadney navky yakobińczie miely naprzeczyw temv poštěpowacz *LibLeg* 11/20v, 10/69, 11/142; *BierEz* A3v, P3v; *HistJóz* C3, C4v, D3v, E4; [*Jezu racz uśmierzyć gniew i nienawiść moich nieprzyjaciół*] iakos odiał gniew y nienawilć którą miał Efa u naprzeciw Iakobowi bratu śwemu *TarDuch* D3v, D5; wżitci nieprzyjaciele moi naprzeciw mnie [*adversum me*] złe myflili. *WróbŻołt* 40/8, 22/5, 40/5, 73/8, 22, k. ggv (8); Naprzeciw mnye duflá ma frodze lie wzburzyłá *LubPs* L4; Zgrzeźylic náprzećiw iemu/ nie synowie iego/ Lecz narod łprońnie żywiący łercá przewrotnego *LubPs* gg4, I4, K, K3, Nv; *GroicPorz* Cv *marg*, x4, x4v, ii; *BielKron* 36; *KwiatKsiąż* H4; *RejPos* 181; A racz iego łerce miłostíwe náprzećiw mnie wiernemu łtárodawnemu słudze wzbudzić. *KwiatOpis* [C2]v, A2; *ZapKóścier* 1579/1v; Chćiwość przełóżeńłtwá iefł krewkość człowiecza czáfem y w dobrych ludziach. Náprzećiw ktorey vczy Pan pokory: ale przełóżeńłtwá y zwierzchnośći nie zákázuie. *WujNT* 232, 43, 626, 649.

W konstrukcji z przymiotnikiem (1): takowi ludzie [*w których okwituje przyrodzone ciepło*] wiele o łobie trzimayá/ á podług mniemania Fláccufa/ bywayá na przećiw łwym napominawcám ołtrzi *KwiatKsiąż* C2.

a. *Na czyjá lub czego niekorzyść; adversum, adversus Vulg; e regione PolAnt* (261) : *LibLeg* 10/148v, 11/166; *MetrKor* 61/223v; *BierRaj* 17v; *OpecŻyw* 113v; PAnie Boże [...] daymi zwicięłtwo naprzeciw nieprzyjacielom moim *TarDuch* D6v, ktv, A6v, D4, D7, D8; vcho moje flýłzało powłtaięce złołłniki náprzećiw mnie. *WróbŻołt* 91/12, 31/5, 34/15, 73/3, 82/4, cc6v (9); *RejPs* Ff2v, Ff3; nieprzyjaciele moi mówili ná przećiw mnie. *LubPs* A4, N6v, R2v, ee3v; Nie bęđziefł mowilć fáłzywego łwiadectwá náprzećiw bliźniemu twemu. *GroicPorz* pp3v; *BielKron* 168; *KwiatKsiąż* H, N, N2v; *WujJud* 195; *BiałKaz* C2; powściągayćie flę od ćielełnych požáđliwośći ktore walczá náprzećiw dułzy. *BudNT Petr* 2/11; *SkarŻyw* 567; *WujNT przedm* 2, s. 299, 430, 470, 521 (18).

W konstrukcji z przymiotnikiem (2): *OpecŻywPrzedm* C3; Modlitwa ta barzo naboźna Naprzeciw załłkokom iakiemkolwiek nieprzyjacieli *TarDuch* D5v.

α. *O zastosowaniu i oddziaływaniu różnych środków leczniczych* (205) : Petroleum [...] Teź pomaga naprzeciw dychawiczy y na kałzel *FalZioł* II 23v; Teź naprzeciw niezýtowi zimnemu/ warz bobek z roźá *FalZioł* III 16c; Ta małć ma mocz naprzeciw paralizowi/ [...] yteź naprzeciw rzuczawcze y teź naprzeciw dychawiczy *FalZioł* III 38b; Lekarłłtwa naprzeciw kałzłaniu. *FalZioł* V 39; NAprzeciw krzywemu wzrokowi to małz czynić *FalZioł* V 44v; Małć dijaltea/ naprzeciw łuchołci. *FalZioł* V 113v, †3b, †4, *4a, I 3b, 97a (95); Medyáná/ pomaga náprzećiw ćięłzkołci dychánia/ náprzećiw bolełci Członkow/ Sercá/ kołci bokow. *SienLek* 35v, 35v [7 r.], 36 [3 r.], 36v, 90.

W konstrukcji z przymiotnikiem (96): POlna drijakhiew [...] iefłł dobra naprzeciw łwierzbiowi *FalZioł* I 135a; Syrop Pigwiany teź naprzeciw tymźe chorobam iefłł pomoczny. *FalZioł* III 13c;

Oleiek fnich [orzechów] iefth vzytheczny naprzeciw denney boleści *FalZioł* III 19b, I 5b [2 r.], 7d, 16d [2 r.], 35a, 41a (95); Dryakiew náprzeciw každému iádowi y trućinie bárzo dobra *SienLek* 156.

W charakterystycznych połączeniach: naprzeciw czemu pomoc da(wa)ć (3), mieć moc (własność) (13), pomagać (26); naprzeciw czemu bardzo dobry, jest (bardzo) dobry (lepszy) (41), jest (bardzo często) doświadczony (17), namocniejszy, niepospolity (3), osobliwy, osobny, ostateczny, pierwszy, (bardzo, silno) pomocny (7), jest wielkiej (niewymownej) pomocy (4), potwierdzający, bardzo pożyteczny (2), schwalony, jest (bardzo) użyteczny (18), osobnej własności; naprzeciw czemu bańki (2), dryjakiew, lekarstwo (32), lektwarz, maść (2), miodek, olejek (3), petroleum, piły (2), proch [z czego], sok, syrop(ek) (3), wino (3), wodka (3), ziele.

*W przen (1) : A fą w tey ftárości záiſte ku wielkiej pomocy [ty nauki]/ chocia náprzeciw słábey gnuńności podpory á lekárłtwá ſzukamy *KwiatKsiąż* F4v.*

2. *Wbrew komu lub czemu, niezgodnie z kim lub z czym (13) : WróbŻołt* 37/10; Ani fię też godzi/ co nietilko naprzeciw cnocie/ ale też naprzeciw dobremu zdrowiu yełt/ iżeby kto brzuchem pokarm/ y pićie mierzić miał *KwiatKsiąż* D2v, F2v, F4, I2, Q2v; ważyłem ſye náprzeciw rádźie wſzyłtkich lekárzow/ á kazałem mudo [!] Pilce iechać. *SienLek* 34; wſzyłtkie źiemice [...] zápamiętáły Moſkwićin/ náprzeciw przykazaniu Bożemu y práwu ſwieckiemu/ poſiadł. *KwiatOpis* B, D; *WujNT* 307, 570 marg; *SiebRozmyśl* L2.

3. *Po przeciwej stronie, na wprost kogo lub czego; contra Mącz, PolAnt (10) : OpecŻyw* 64; *HistJóz* Dv; Ten kamień gdy ktho trzyma w prawey ręczy naprzeciw flończu tedy wypuſzcza z ſiebie promienie y ogień *FalZioł* IV 58d, V 33v; TEdy włtąpił Moizełz zpol Moáwłkich ná gorę Newę/ náłámy wierzch gory/ który náprzeciw Ierychowi [*contra faciem Iericho*]/ y vkazał mu Iechowá wſzytkę ziemię Gileadłką do Daná. *BudBib Deut* 34/1, *Ex* 34/3, *Ios* 8/33 [2 r.].

a. *praw. O stawaniu stron przed sądem (2) : [daię mu moc]* áby on ná mieyłtcu ſługi mego Vrzędowego pozwał oblicznie ſláchetnego.N. náprzeciw wyłzłzey námienionemu.N. kthory nań chce żáłowác przed Sądem *GroicPorz* p2, pv.

4. *W czym kierunku, na czyje spotkanie [komu] (9) : OpecŻyw* 31, 67v, 167; iechał na przeciw oycu na to myeżce [!] *HistJóz* E2; W then dzień, konie y Zbroię ku walcze dobrze kupowac, woysko naprzeciw nieprzijacielowi wywiełc y ſzykowac *FalZioł* V 52v; Szedł tedy Abdiás przeciwko Achábowi/ y oznaymił mu: I przyłzedł Acháb na przeciw Eliałfowi [*in occursum Elias*]. *Leop* 3.Reg 18/16.

***Z elipsą dopełnienia (1):* Civitas omnis obviam effula, Włzitko miáłto ná przeciw wyłzł. *Mącz* 139d.**

a. *W odpowiedzi na co (2) :* Iam wten czas onego otim pytał otich ſbitkach ſczego te sbitky powłtawaya miedzi timy livdzmy naschimy pogranychnymy Y on tesz na przeczyw temv náłzemv pitaniv odpowiedział *LibLeg* 11/64v, 11/9v.

5. *W porównaniu, w stosunku do czego; e contrario Vulg (12) : BierRaj* 23v; ijż włlyłtkich aniolow ij ſwiętych tzudnoftz/ naprzeciw tzudności dziewice Marié/ iefł iako ſwiatłoftz miełiáztza albo gwiazd przeciw flończu. *OpecŻyw* 189; *Leop Deut* 30/15; Rozmowá [...] o przemienności ninieyłzego wieku

náprzećiw łtáremu/ w porządkach/ w obyczáiiách/ y w łpráwách ludzkich. *BielRozm* 1; Páweł S. kładzie tu połtác Bożą náprzećiw połtáci łługi. *WujNT* 687.

a. *O konstrukcjach geometrycznych* (7) : Przetóz Linié té co łą około tych kątów/ iednąką miéc będą proporcyą. A ták/ iáko iełt Linea d.e. náprzećiw Liniéy e.c. ták téż będzie Linea b.a. náprzećiw Liniéy a.c. *GrzepGeom* Ov, D3v, G3 [2 r.], N4v, Q2.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (5) : ad instantiam, naprzeciw *BartBydg* 75; Contra, Praepositio accusativo casui serviens, Przecywko/ Náprzecyw. *Mącz* 64a; Contra – Przecziwko, na przeciw. *Calep* 253b; In – Przecziw, na przeciw. *Calep* 515b; Obverto – obracam na przeciw. *Calep* 720a.

Synonimy: **1.** *wobec, względem*; **2.** *wbrew*.

Cf **NAPRZECIWKO, NAPRZECIWO**

DJ